1e Jaargang, nummer 4, 23 september 2025

CALVIJN

Blad voor kerkgeschiedenis, rond de RV-Bijbel. Uitgave : Visseristische School i.s.m. ICS, Instituut voor Calvinistische Studiën

In dit nummer : Als verlamde binnengedragen, en Bespreking A.F.J. Klijn's Filippenzen

---

ALS VERLAMDE BINNENGEDRAGEN

Het evangelie in het westen is te romantisch voorgesteld. Hoe romantisch is dat, dat een lam of een bok al je zonden op zich neemt, en zo neemt God je terug, zo wordt de kloof tussen jou en God overbrugt. Zo neemt God je in zijn armen, als je slechts gelooft, als je dat offer aanneemt. Is dit werkelijk zo goedkoop, of is het een beeld met een veel diepere betekenis, misschien wel gruwelijker dan hoe de mens in het westen zich het altijd heeft voorgesteld ?

De gereformeerde vaderen waarschuwden : Vat het maar niet te licht op. Het is niet zo simpel als het lijkt. Men wil Jezus wel als het lam, maar niet als de leeuw. Men wil wel de Jezus die zijn andere wang keert, maar niet de Jezus die met de gesel door de tempel ging. Het de andere wang keren is een deelwaarde, een seizoenwaarde. Oog om oog, tand om tand, gold soms ook bij Jezus. Het was bij Jezus zaaien en oogsten, lijden en oorlog voeren. Hij kwam niet om vrede te brengen, maar scheiding. Het wordt vaak weggeschoven. Men wil de pudding, niet de groente, en al helemaal niet het vlees. Natuurlijk heeft men de angst voor het vlees verletterlijkt, en nu eet men letterlijk vlees, tegen de woorden van Paulus hierover die stelde dat het geen strijd was tegen vlees en bloed. Het was een geestelijke strijd tegen het vleselijke leven. Dat is iets heel anders.

Wat blijft er nog over van de afgoden van de mens ? Men wil het goede van God zien, maar het kwade van God wil men niet zien, in tegenstelling tot Job, want die nam zowel het goede als het kwade van God.

Het kwaad van God is juist heel belangrijk, want God moet de zonde wel straffen. Hoe zouden we anders kunnen leven ? De zonde vernietigt alles. Het moet weer beteugeld worden. Het vlees moet gedood worden. Men moet weer geestelijk vlees leren eten, niet letterlijk. Men heeft sluw de offerdieren lopen verwisselen, allemaal voor de markt en de machtswaanzin van de mens.

Ik heb geen problemen met alarms en geweten en diagnose enzo, maar problemen met de religieus-juridische schuiltermen, het overkoninklijke, gebrek aan diepte vaak, alsof het in cirkeltjes draait, het komt heel stads bij me over telkens en kerks, terwijl Calvijn meer de wildernis en diepte predikt.

Overjuridische taal (schuld, recht, orde) kan al snel romantisch worden en als dekmantel gaan werken, als triomfalistische koninkrijk-retoriek, overkoninklijk, los van de woestijn, en als interne kerk-routines die in cirkeltjes draaien. Calvijn voelt dan juist ruiger: eenvoud, gebed, kruis-dragen, nuchtere diepte.

Het heeft met duistere geschiedenis te maken, dat de kerk onder een koning kwam, een wereldse koning, en hij vervolgde andersdenkenden, en het werd de koningskerk genoemd, terwijl ik altijd zoiets heb : pas maar op met al dat koninklijke.

Is het ware koninklijke, de ware troon, niet in het verborgene als de verbrokenheid ? We moeten terug naar het kruis, mensen, naar de woestijn. Het volk wilde koningen, geen profeten. Juridisch-administratieve taal (reglement, orde, commissie) ging de zielstaal overvleugelen. Hier sprak Rootmensen ook over in zijn '40 woorden in de woestijn.' (1988)

Nu, alles werd tot hapklare brokken voor de mens. De mens had geen weerstand meer. Men was verlamd door het evangelie van het westen. Het was een romantisch evangelie, goedkoop, triomferend, patserig. Triomferend waarover ? Niet over de zonde, maar over de dieren en de medemens. Men triomfeerde over de vrouwen en de kinderen, als over een veehandel. Ik heb het met eigen ogen gezien en het meegemaakt. Het was geen evangelie, maar een devangelie, een dystopie.

Ik had tijdens het lezen van hervormde geschriften een beeld van een Jezus die aan het kruis hangt, maar die tegelijkertijd zijn spierballen probeert te laten zien, en zover hij zijn lichaam nog kan gebruiken protst hij, en zover hij zijn handen kan gebruiken maakt hij bewegingen van rappers en rockers, wat een beetje de situatie van Nederland is. Maar aan de andere kant ook van mannen die dan in nederigheid hun vleselijke voorhangsels/ schortjes inleveren aan God/ amazones, de maskers af.

De gekruisigde die spierballen toont. Het is typisch het Nederlandse evangelie, het kruis als podium :

christus-taal gebruiken om macht, status of stoerheid te tonen, liefst met de hete aardappel in de keel, van kruis tot show. Pas toch op, mensen.

De amazones zijn als tucht-gestalten die het valse omhulsel innemen, van schijn tot waarheid. Het is de botsing tussen triumf-christendom en kenosis (kracht-door-zwakte, Filippenzen 2, de zelfontlediging). De eerste maakt het kruis tot podium, en de tweede maakt het kruis tot weg.

Nu, tot God gaan ? Laten we daar alsjeblieft niet te romantisch over doen. Onze valse godsbeelden moeten eraan gaan. Wat is er gebeurt met het ‘strijd om in te gaan’ ?

Buli 5 zegt in de nieuwe bijbel hierover :

4. Ziet dan, gij die dieper in Haar tent komt : Zij zal Zich plotseling omdraaien en worden tot uw vijand. En Zij zal u beschouwen als Haar vijand, want u bent tot Haar gekomen. En Zij zal u behandelen als een vijand, want u bent tot Haar gekomen.

5. Wanneer gij dan niet met Haar worstelt, zal Zij u vernietigen. Zij haat hen die zich toetsloos overgeven. Zij rekent hen tot de bandelozen.

6. Al Haar kinderen zijn wild, maar niet bandeloos. Zij toetsen in vrezen en beven, maar zij vrezen geen mens, en zij vrezen geen god, geen hout, ijzer of staal. Zij zijn hemels en rechtvaardig, maar niet eigengerechtig.

7. Zij komen tot Haar arena's. en zij draaien zich om, om te vechten en te toetsen.

8. Zo zal zij onnavolgbare paden begaan, opdat niemand Haar zal vinden. Haar volgelingen zullen haar niet kunnen volgen, want Zij is wild. Zij zal hen uitzenden als blinden, opdat zij zullen sterven.

9. In de leegte zullen zij gebroken worden. Ziet, Zij zal hen trekken aan ketens. En zij zullen worstelen, maar niet vrij komen.

10. En zij zullen herkent worden aan hun woede en hun vrees. En zij zullen moedeloos zijn en wanhopig, want zij zijn door Haar geslagen.

11. Zij zullen leven in diepe verwarring, opdat zij niet één zijn met de vijanden die in de stad zijn. Zo zal er dan een groot onderscheid zijn tussen de vijanden in de stad, en de vijanden in de wildernis.

12. Grote verwarring zal hen bitter maken, opdat zij dieper in de wildernis komen. De stad zal niet in hun binnenste zijn.

Ruige taal, geliefden. U komt alleen binnen, niet zomaar als pelgrim, maar als gladiator. Eerst zal daar de worsteling plaatsvinden. Sla dat niet over. Uiteindelijk zult u als balling binnengaan. U zult niet binnengaan dus, maar binnengedragen worden. Alleen zij die verbroken zijn aan het kruis zullen binnengenomen worden.

BESPREKING A.F.J. KLIJN’S FILIPPENZEN

De hervormde predikant A.F.J. Klijn (1923-2012) schreef in zijn Filippenzen commentaar van 1969 dat Paulus zich een slaaf noemde van Jezus in 1:1.

We moeten bedenken dat het een gevangenisbrief is. De nadruk ligt dus niet op pelgrimschap, niet op het navolgen, maar op ballingschap, op het geleid worden. Klijn wijst erop dat het een bepaalde roeping is. Hij wees erop dat Jezus niet zomaar volgde, maar ook slaaf was. Jezus nam de gestalte van een slaaf aan. Jezus was dus geen protser. Dat moeten we goed in de gaten houden.

Klijn wijst erop dat dit een lijdensweg is, zoals Jezus ook die weg is gegaan. Hij wijst erop dat het een weg is van vernedering. Het is een weg van afzondering. We kunnen het werk van Klijn beschouwen als een bloedlijn van de latere hervormde kerk, een literaire bloedlijn. Klijn is één van de hervormde vaderen.

Paulus wordt in zijn gevangenschap door Filippi ondersteund. Filippi betekent in de wortels ‘rijder op het beest’, oftewel degene die het ego heeft beteugeld.

Klijn wees ook op die ondersteuning, en dat Paulus daarvoor dankbaar was. Hij wijst erop dat Paulus zich aan de diaconale en begeleidende zorg van Filippi onderwierp. Hij was immers een gevangene. Waar Klijn op doelt is dat de rechtvaardige daden door het kruiswerk richting krijgen. Het doel van goede daden is niet de verheffing van de mens, maar de glorie van God. Hij noemt de geboden als middel om God te loven.

Nu we de bloedlijnen van de hervormde kerk bespreken is het ook belangrijk te vermelden wat typische geesten zijn binnen het genootschap : de prinsen Meegta en Menka. Zij zijn overprinselijk.

Klijn stelt dat Paulus in zijn gevangenschap geconfronteerd werd met de mogelijkheid dat hij zou kunnen sterven voor het evangelie. Paulus ziet waarde in zowel leven als sterven. Klijn sluit zijn bespreking van het eerste hoofdstuk af door te stellen dat het lijden een gave van God is.

Als Klijn dan 2:6 bespreekt : ‘die, in de gestalte Gods zijnde, het Gode gelijk zijn niet als een roof heeft geacht,’ dan beschrijft hij deze roof ook als een verlies aan inhoud en betekenis.

In principe is dat ook gebeurd met het gehele Jezus geheimenis, wat al in het OT in de grondteksten bestond : men ontnam met name in de westerse kerk de betekenis en de inhoud ervan, zodat

het tot een dode naamsvorm werd, tot persoonsverheerlijking.

We kunnen ook stellen dat Jezus van onderwerpelijk tot voorwerpelijk werd.

In de bespreking van hoofdstuk 3 wijst Klijn erop dat er geen opstanding zonder lijden is. Hij stelt dat volmaaktheid niet iets is wat je kan grijpen, maar wat jou moet grijpen. De volmaaktheid kun je alleen door het kruis bereiken, door aan jezelf te sterven, niet door aardse middelen. Klijn beschrijft hen die volmaaktheid door aardse middelen willen bereiken vijanden van het kruis zijn.

Klijn wijst in zijn inleiding erop dat Filippi in de tweede zendingsreis van Paulus door hem werd bezocht. Barnabas leidde de eerste zendingsreis, en Paulus de tweede. Voor Paulus was Filippi een bijzondere plaats waarmee hij een bijzondere band had, want hier werd hij mishandeld, stelt Klijn.